



Saudi Arabia's Hedging Strategy in facing with US and China and its impact on Iran's national interests

Seyed Saeed Mirtorabi

Associate Professor in International Relations, Faculty of Law and Political Science, Kharazmi University, Tehran, Iran.

Email: saeedmirtorabi@gmail.com

 0000-0003-3697-2672

Mohsen Keshvarian Azad

Corresponding Author, Postdoctoral Researcher in International Relations, Department of International Relations, Kharazmi University, Tehran, Iran.

Email: Mkeshvarian69@gmail.com

 0009-0003-5658-9686

Abstract

In the last decade, the approach of engagement between China and the United States has turned into competition. In the era of competition and the gap between the two powers, many governments have taken steps to reorganize their foreign policies. Meanwhile, the traditional role of Saudi Arabia as the security arm and energy supplier for the West is changing due to the US “pivot to Asia” policy, the economic rise of China, and the intensification of Sino-US competition. This article aims to explain Saudi Arabia's strategy in the face of competition between China and the United States, and to answer the question in an analytical-explanatory Method, How has Saudi Arabia provided the basis for cooperation with China and the United States in a situation of uncertainty, competition, and gap between Two Powers, and what impact will this approach have on Iran's national interests? in response, it is assumed that Saudi Arabia, realizing the change in capabilities and the new arrangement of the components of the international order, has readjusted its foreign policy based on the Hedging Strategy in order to use from the benefits of relations with China and the United States, providing the possibility of reducing the management of political and economic risks with these two powerful actors and regional powers, including Iran.

Theoretical Framework: This article uses the Hedging Strategy. This theory is rooted in the realist theory of international relations and accepts the main principles of realist theory, such as anarchy, no formal central authority, uncertainty and seeks to reduce foreign policy risk in a realist world. The Hedging Strategy is used by middle-power states in a decentralized unipolar system, in which the hegemon's ability to impose power is declining. The adoption of such a strategy by smaller states is described as a kind of soft balance, involving interaction in bilateral relations and strengthening economic and political interactions with two rival regional powers. This strategy emphasizes engagement and integration mechanisms on the one hand and balancing on the other. A state that adopts this strategy cooperates with a strong

and emerging state to prevent threats and vulnerabilities. The Middle and smaller government's Hedging strategy manifests itself in three forms: weak cooperation, moderate cooperation, and strong cooperation. Saudi Arabia has attempted to regulate its foreign relations with the United States and China at these three levels.

Discussion: Within the framework of the Hedging Strategy, Saudi Arabia's foreign policy has been adjusted in such a way that the country is less harmed by the gap and competition between great powers. Cooperation in three dimensions; weak, moderate and strong cooperation has been evident in various areas between China and the United States. Saudi Arabia adopted this strategy because it faces several strategic dilemmas in the future as the US hegemonic role in the West Asian region declines; on the one hand, Saudi Arabia considers the alliance with the US vital for its defense and regional stability, but it is concerned about the future of US security commitments to West Asian countries. On the other hand, China has been Saudi Arabia's number one trading partner in the past decade, which Saudi Arabia considers important for its economic prosperity.

The United States remains a reliable ally and a strong partner in the security-military field; according to Saudi Arabia, there is currently no alternative to the United States in West Asia from a military perspective, and the United States has strong security and arms deals with Saudi Arabia. In fact, the strong security-military ties of the past indicate that the security relations between Saudi Arabia and the United States will continue, and in the context of new arms deals, the issue of civilian nuclear knowledge transfer and the space cooperation agreement has become apparent. Despite Saudi Arabia's strong military cooperation with the United States, Riyadh has sought to increase its military and economic power and play a more active regional role by strengthening regional and international alliances. In parallel with strong military cooperation with the United States, Saudi Arabia's weak and moderate cooperation with China is progressing at the political-security level, and moderate cooperation in the energy sector has been strengthened; Saudi Arabia's cooperation with the United States in the energy sector has been reduced to a moderate and weak level, while cooperation with China has been maintained at a moderate level and is likely to enter the level of strong cooperation. The weakening of the dollar through the Petro Yuan and direct investment and financing have also been cited as other examples of moderate cooperation between Saudi Arabia and China. Saudi Arabia's hedging strategy with China and the United States has a transitory effect on Iran's regional policies. By avoiding a dual geopolitical strategy, Saudi Arabia advances its strategic interests by pursuing good relations with China and the United States in order to ensure its future political and security stability and reduce the risk of damage from a confrontational policy with Iran. Saudi Arabia's coherent plan, in the form of an approach of hedging with the two great powers, increases its economic and military capabilities in the region and avoids direct confrontation with them, thereby managing the economic supply chain and security order of the region. Saudi Arabia also seeks to manage its relations with Iran by expanding its relations with China. It improves its position in China's foreign policy through diversification of energy and investment policies and moderates the challenges of its relations with Iran through China.

Conclusion: Saudi Arabia has adopted a Hedging Strategy in its foreign policy to regulate its foreign policy with China and the United States, thereby using from the benefits of bilateral relations and, by compromising between cooperative and antagonistic mechanisms and observing the principle of the middle ground, covering its possible risks and vulnerabilities to the two great powers. Saudi Arabia's Hedging strategy toward the US and China is to maximize the political and economic returns from cooperation with both sides and reduce long-term risks to economic and political security without severing coherent and beneficial relations with these two actors and other global and regional actors. In addition to regulating Saudi Arabia's relations with China and the US, Hedging also affects relations with other actors and regulates relations with other actors within that framework. Security-military cooperation with the United States will remain strong and at this level, but at the economic level (energy), cooperation has gone from strong to moderate and weak. This situation allows Saudi Arabia to use economic opportunities (China) while using sustainable and vital security partnerships (US). Saudi Arabia, along with the role of the United States, is paying attention to China's active role in the form of economic interaction, active diplomacy, and a greater role in resolving regional conflicts, and through this, it influences the development of Iran's political, security, and economic relations with China in the region.

Keywords: Saudi Arabia, China, United States of America, Hedging Strategy, Iran

E-ISSN: 2588-6541 / Center for Strategic Research / Quarterly of Foreign Relations

Quarterly of Foreign Relations is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.



doi 10.22034/fr.2025.478568.1580

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

راهبرد مصون سازی عربستان در مواجهه با آمریکا و چین و تأثیر آن بر منافع ملی ایران

سید سعید میرترابی

دانشیار گروه روابط بین الملل، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

Email: saeedmirtorabi@gmail.com

 0000-0003-3697-2672

محسن کشوریان آزاد

نویسنده مسئول، پژوهشگر پسادکتری روابط بین الملل، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

Email: Mkeshvarian69@gmail.com

 0009-0003-5658-9686

چکیده

دهه اخیر رویکرد تعامل بین چین و ایالات متحده آمریکا به رقابت تبدیل شده است. در عصر رقابت و شکاف دو قدرت مذکور، بسیاری از دولت ها اقدام به باز تنظیم سیاست خارجی خود نموده اند. در این میان نقش سنتی عربستان سعودی به عنوان بازوی امنیتی و تأمین کننده انرژی غرب، به دلیل سیاست «چرخش به آسیا» آمریکا، ظهور اقتصادی چین و تشدید رقابت چین و آمریکا در حال تغییر است. هدف این مقاله تبیین راهبرد عربستان در مواجهه با رقابت چین و آمریکا است و به روش تحلیلی-تبیینی به این پرسش پاسخ داده که عربستان سعودی چگونه در وضعیت عدم اطمینان، رقابت و شکاف میان چین و آمریکا زمینه همکاری با آن دو را فراهم نموده و این رویکرد چه تأثیری بر منافع ملی ایران خواهد داشت؟ مفروض پژوهش بر این است که عربستان سعودی با درک تغییر توانمندی و آرایش جدید مؤلفه های نظم بین المللی، سیاست خارجی خود را بر مبنای راهبرد مصون سازی بازتنظیم نموده تا ضمن بهره مندی از مزایای روابط با چین و آمریکا، امکان کاهش مدیریت ریسک های سیاسی و اقتصادی با این دو بازیگر قدرتمند و قدرت های منطقه ای از جمله ایران را فراهم آورد. یافته های پژوهش بر چگونگی تنظیم دقیق تر مناسبات سیاسی و اقتصادی با عربستان در بستر رویکرد مصون سازی این کشور تأکید دارد.

کلیدواژه ها: عربستان سعودی، چین، ایالات متحده آمریکا، مصون سازی، ایران

شاپای الکترونیک: ۶۵۴۱-۲۵۸۸ / پژوهشکده تحقیقات راهبردی / فصلنامه روابط خارجی

 10.22034/fr.2025.478568.1580



صحت مطالب بر عهده نویسنده مقاله است و بیانگر دیدگاه پژوهشکده تحقیقات راهبردی و مجمع تشخیص مصلحت نظام نیست.

مقدمه و بیان مسئله

در قرن ۱۹ و اوایل قرن ۲۰، انگلیس شریک اول کشورهای خلیج فارس بود. پس از ۱۹۴۵، ایالات متحده و شوروی در این کشورها نفوذ داشتند و بعد از پایان جنگ سرد در سال ۱۹۹۱، آمریکا به متحدان راهبردی این دولت‌ها تبدیل شد. رابطه کشورهای خلیج فارس با شریک اول خود در گذر تاریخ نشان می‌دهد که تحولات ساختاری در نوع رابطه کشورهای خلیج فارس با قدرت‌های بزرگ، عاملی تعیین‌کننده بوده است (قلخانبار و همکاران، ۱۴۰۲: ۳۰-۳۳). اکنون ظهور مجدد رقابت قدرت‌های بزرگ بین ایالات متحده و چین به ترتیب به‌عنوان ابرقدرت مستقر و در حال صعود بر روی سیاست خارجی دولت‌های دیگر تأثیر گذاشته است. از یک طرف چین و آمریکا در رقابت و شکاف جدید در پی بازتنظیم و نفوذ سیاست خارجی خود در دولت‌های دیگر هستند، از طرف دیگر، دولت‌های متوسط و کوچک‌تر در عرصه جهانی نیز درصدد بازتنظیم سیاست خارجی خود به‌ویژه در رقابت این دو قدرت برآمده‌اند.

در دهه اخیر، آمریکا با اتخاذ سیاست چرخش به شرق آسیا و کاهش نقش خود در غرب آسیا در پی آن بود تا ضمن حفظ روابط ژئوپلیتیکی و امنیتی با متحدان سنتی خود در منطقه، سیاست جدیدی را بازتعریف نماید، چین نیز با تمرکز بر کشورهای حاشیه خلیج فارس به‌ویژه عربستان، به دنبال پی‌ریزی راهکارهای همکاری با منطقه بود. روابط سیاسی چین و کشورهای حاشیه خلیج فارس در دهه ۱۹۸۰ آغاز شد و این کشورها با توجه به حسن شهرت تاریخی، تمدن و نداشتن سابقه تجاوزگری چین و ظهور مسالمت‌آمیز آن، خواهان گسترش روابط با آن بودند. پکن در راستای سیاست خیزش مسالمت‌آمیز در پی گسترش مناسبات اقتصادی و بازرگانی با این دولت‌ها بود. پس از روی کار آمدن دونالد ترامپ در ژانویه ۲۰۱۷، علی‌رغم قراردادهای تسلیحاتی عظیم، به‌مرور به سمت شمال شرق آسیا و جنوب شرق آسیا چرخش داشت و همکاری راهبردی عربستان با کشورهای این منطقه به‌ویژه چین و کره جنوبی به‌سرعت افزایش پیدا کرد. اکنون این روابط در سطوح سیاسی، اقتصادی و تا حدودی نظامی ساختارمند شده است؛ چنانچه در ابعاد اقتصادی، روابط چین و کشورهای حاشیه خلیج فارس از سال ۲۰۰۴ با شکل‌گیری مجمع همکاری چین - اعراب^۱ و سازمان‌دهی بهتر آن در برخوانی‌های اخیر، وارد دوران جدیدی شد.

با این تحولات در سیاست خارجی دولت‌های موصوف، جایگاه متغیر آمریکا در سیاست خارجی عربستان با توجه به سابقه همکاری امنیتی آن‌ها، میزان تعمیق روابط چین و عربستان و رویکرد عربستان به رقابت و شکاف این دو قدرت به دغدغه اصلی پژوهشگران تبدیل شده است. در عصر رقابت و شکاف چین و آمریکا، نحوه تنظیم سیاست خارجی دولت‌های کوچک‌تر و قدرت‌های میانه بسیار مهم است. در واقع، در ادامه تحولاتی که هم‌زمان رقابت چین و آمریکا را تشدید می‌نمود، رفتار سیاست خارجی بازیگران متوسط به‌ویژه عربستان سعودی حائز اهمیت است. در این راستا، هدف این مقاله تبیین راهبرد عربستان در رقابت چین و آمریکا است و به روش تحلیلی-تبیینی به این پرسش پاسخ داده که عربستان سعودی چگونه در وضعیت عدم اطمینان، رقابت و شکاف چین و آمریکا زمینه همکاری با آن دو را فراهم نموده است؟ در پاسخ، مفروض پژوهش بر این است که عربستان سعودی با درک تغییر توانمندی و آرایش جدید مؤلفه‌های نظم بین‌المللی، سیاست خارجی خود را بر مبنای راهبرد مصون‌سازی باز تنظیم نموده تا ضمن بهره‌مندی از مزایای روابط با چین و آمریکا، امکان کاهش مدیریت ریسک‌های سیاسی و اقتصادی با این دو بازیگر قدرتمند و قدرت‌های منطقه‌ای از جمله ایران را فراهم آورد.

۱. پیشینه پژوهش

سوفی حمدی و محمد سلمان (۲۰۲۰) در مقاله‌ای با عنوان: «راهبرد مصون‌سازی دولت‌های کوچک خلیج فارس»، راهکار امنیت و ثبات در کشورهای خلیج فارس را اتخاذ راهبرد مصون‌سازی در سیاست خارجی می‌دانند. نتایج مقاله نشان می‌دهد که چنین راهبردی موجب سطح تفاوت همکاری دولت‌های منطقه به ایران و عربستان شده تا معضل امنیتی فعلی را تعدیل نمایند.

مقاله جاناتان فالتون (۲۰۲۰a) با عنوان: «چین در خلیج فارس: مصون‌سازی زیر چتر آمریکا» استدلال نموده که رشد روابط اقتصادی چین و کشورهای خلیج فارس این احساس را ایجاد کرده که قدرت سیاسی چین در خلیج فارس در حال افزایش است و ممکن است منجر به چالشی برای نقش ایالات متحده به‌عنوان قدرت برتر فرمانطقه‌ای شود، با این حال رهبران منطقه‌ای به موضوعات سیاسی و امنیتی به رهبری واشینگتن در منطقه توجه ویژه دارند. همچنین فولتون (۲۰۲۰b) در مقاله‌ای با عنوان: «روابط چین و عربستان از طریق الگوی همکاری (۱+۲+۳)» بر آن است که روابط عربستان و چین از یک رابطه حاشیه‌ای به یک رابطه راهبردی تبدیل شده و با گسترش

نقش چین در غرب آسیا، مشارکت با عربستان سعودی اهمیت بیشتری خواهد یافت. این مقاله ابعاد همکاری را بررسی می‌کند و به رویکرد عربستان در تعامل دو قدرت اشاره نکرده است.

استدلال ناصر التمیمی (۲۰۲۱) در مقاله‌ای با عنوان: «چین و عربستان سعودی از دشمنی تا مصون‌سازی راهبردی» این است که چین به دلیل نیاز انرژی و توسعه کمر بند و راه و عربستان سعودی به واسطه تنوع بخشیدن به روابط خود در حال ظهور با اتخاذ راهبرد مصون‌سازی به دنبال توسعه روابط هستند. این مقاله بیشتر از زاویه متغیر چین به مسئله مصون‌سازی راهبردی اشاره دارد، در صورتی که مقاله حاضر از زاویه عربستان این مهم را در رابطه با دو قدرت بزرگ بررسی می‌کند.

جئن-لوپ سمن (۲۰۲۱) در مقاله‌ای با عنوان: «کشورهای عربی در ایندو-پاسیفیک: محدودیت‌های مصون‌سازی راهبردی» که در کتاب «راهبردهای هند و اقیانوس آرام: راهنمای ژئوپلیتیک در طلوع عصر جدید» نوشته شده، ضمن مفهوم‌سازی تئوری مصون‌سازی نسبت به منطقه ایندو-پاسیفیک، سیاست خارجی عربستان سعودی را نیز به صورت محدود بررسی نموده است. مسئله این پژوهش با مقاله در دست تألیف متفاوت است.

مقاله توماس ویلکینز (۲۰۲۳) با عنوان: «مصون‌سازی قدرت میانی در عصر گسست امنیت اقتصادی: استرالیا، ژاپن و مشارکت راهبردی ویژه»، استدلال کرده که رقابت عمیق ابرقدرت‌ها بین ایالات متحده و چین، معضلات راهبردی حادی را برای قدرت‌های ثانویه در هند و اقیانوس آرام مانند استرالیا و ژاپن ایجاد کرده است. این دو بازیگر برای پر کردن شکاف ابرقدرت‌ها با مصون‌سازی به دنبال منافع سیاسی و اقتصادی خود هستند. از نظر نویسنده، این نظریه برای سیاست قدرت‌های میانه کاربرد دارد که آن را در زمان شکاف قدرت‌های بزرگ بهره می‌گیرند.

مهديه حیدری (۱۴۰۱)، در مقاله‌ای با عنوان: «دلایل توسعه روابط خارجی عربستان سعودی و چین» عواملی همانند تضمین منابع انرژی از سوی چین و تنوع بازار فروش از سوی عربستان همچنین رقابت و تنش منطقه‌ای و بین‌المللی دو دولت را دلیل توسعه روابط طرفین می‌داند. این مقاله متغیرهای متعددی را بررسی نموده، اما مصون‌سازی که مسئله اصلی مقاله حاضر است، مورد توجه قرار نگرفته است.

استدلال مقاله محمد جمشیدی و زکيه يزدان‌شناس (۱۴۰۱) با عنوان: «دیپلماسی اقتصادی و راهبرد چین در تنظیم روابط ایران و عربستان سعودی» این است که مصون‌سازی راهبردی تبیین‌کننده رویکرد چین به منطقه است و منافع راهبردی

متوازن دلیل توسعه روابط چین با منطقه به‌ویژه روابط عربستان و چین است. این مقاله از زاویه سیاست خارجی چین به منطقه نگاه کرده و رویکرد عربستان سعودی به چین و آمریکا را بررسی نکرده است.

به‌طور کلی، نظریه مصون‌سازی به‌اندازه کافی در ادبیات پژوهش‌های داخلی مورد بررسی قرار نگرفته و هنوز نیاز به نظریه‌پردازی و مقایسه دارد. یافته‌های چنین پژوهشی ضمن تقویت بنیادهای نظری، تصویر جدیدی را از سیاست خارجی عربستان سعودی در رقابت چین و آمریکا نشان می‌دهد و می‌تواند به‌عنوان الگویی برای دیگر قدرت‌های متوسط از جمله جمهوری اسلامی ایران در نظر گرفته شود.

۲. چهارچوب نظری

طی دهه گذشته رویکرد جدیدی به نام راهبرد مصون‌سازی در ادبیات روابط بین‌الملل معرفی شده که به دنبال انتخاب راهبرد متمایز در جهان تک‌قطبی است. این نظریه ریشه در نظریه واقع‌گرایی روابط بین‌الملل دارد و اصول اصلی نظریه واقع‌گرایی همچون آنارشی، عدم اقتدار مرکزی و عدم اطمینان را پذیرفته و در جهان رئالیستی به دنبال این است تا ریسک سیاست خارجی را کاهش دهد. از آنجایی که هم نظریه‌های واقع‌گرایی و هم تئوری‌های انتقال قدرت، افزایش احتمال جنگ را در زمان تغییر توزیع قدرت و توانمندی بین قدرت‌های بزرگ و آنارشی پیش‌بینی می‌کنند، مصون‌سازی به دنبال راهبرد بهینه‌ای در نظر گرفته شده که از طریق آن قدرت‌های ثانویه می‌توانند استقلال و امنیت را تضمین کنند (Koga, 2018, p. 634).

تسما و وولف این مفهوم را برای «رفتار رقابتی دولت‌های درجه دوم در یک سیستم تک‌قطبی» به کار می‌برند و آن را به‌عنوان یک بسط ساختاری نظریه موازنه قدرت سنتی توصیف می‌کنند (Tessman & Wolfe, 201, p. 216). مصون‌سازی توسط دولت‌های درجه دوم، در یک سیستم تک‌قطبی غیرمتمرکز استفاده می‌شود؛ در سیستمی که در آن توانایی هژمون برای اعمال قدرت رو به کاهش است (Garlick & Havlová, 2020, p. 85). برخی نیز مصون‌سازی را پاسخی منطقی به «گذر بالقوه به‌سوی یک سیستم منطقه‌ای چندقطبی ناپایدار با تعدادی قدرت بزرگ در حال رقابت با یکدیگر» در نظر می‌گیرند (Jones & Jenne, 2022, p. 209).

عده‌ای دیگر این عنوان را مجموعه‌ای از راهبردها با هدف اجتناب از موقعیتی تعریف می‌کنند که در آن دولت‌ها نمی‌توانند در مورد جایگزین‌های ساده‌تری مانند

متعادل کردن، همراهی (دنباله‌روی)^۱ یا احاله مسئولیت^۲ تصمیم بگیرند (Goh, 2005). همچنین به‌زعم دیگر محققان، اتخاذ چنین راهبردی از سوی دولت‌های کوچک‌تر به‌عنوان نوعی توازن نرم، شامل تعامل در روابط دوجانبه و تقویت تعاملات اقتصادی و سیاسی با دو قدرت منطقه‌ای رقیب توصیف می‌شود (Smith, 2018). چنین راهبری جهت گسترش روابط خارجی برای توازن تهدید از سوی دولت‌ها اتخاذ می‌گردد (Suorsa, 2017, p. 183) و انتخابی بین استقلال و هم‌سوایی است (Lim & Cooper, 2015).

شاخه‌ای از مصون‌سازی توسط قدرت‌های کوچک و متوسط به کار می‌رود که با تغییرات سیستمی بین‌المللی و منطقه‌ای و اغلب به دلیل ظهور و افول قدرت بزرگ‌تر در منطقه ظهور کرده است (Lim & Cooper, 2015, p. 670). مصون‌سازی یا پوشش ریسک^۳ ترکیبی از سیاست‌های است که از یک‌سو بر تعامل و سازوکارهای ادغام و از سوی دیگر بر ایجاد تعادل تأکید دارد.

دولتی که این راهبرد را درپیش گرفته با دولت قدرتمند و تهدیدکننده همکاری می‌کند تا از تهدیدات یا درگیر شدن در جنگ نابرابر جلوگیری نماید (Gindarsah, 2016, p. 341) که روشی هوشمندانه برای جبران کمبود توانمندی قدرت‌های کوچک، نوظهور، متوسط و حتی بزرگ در نظام بین‌الملل است (Mehmetcik, 2015, p. 12).

مصون‌سازی تضمینی در برابر جاه‌طلبی دولت‌ها در نظام بین‌الملل است. از این طریق دولت سیاست متقابلی را شامل تقویت همکاری اقتصادی و آماده شدن دیپلماتیک و نظامی از طریق افزایش قابلیت‌ها در پیش می‌گیرد تا موقتاً از رؤیایی صریح با دولت‌های بالقوه متخاصم اجتناب کند. هدف آن جلوگیری از افزایش درگیری با ایجاد و حفظ یک مشارکت است (Shambaugh, 2007).

در چهارچوب این راهبرد، ضرر یا سود پوشش داده می‌شود و به دولت‌های متوسط و کوچک اجازه می‌دهد تا در صورت بدتر شدن شرایط و روابطشان با دولت‌های قدرتمند، با محافظت از موقعیت امنیتی خود برای رویارویی، عدم اطمینان و وضعیت ریسک آماده شوند (Salameh, 2024: 2). این راهبرد کشورها را از رویارویی مستقیم و درگیر شدن در منازعات محافظت می‌کند (El-Dessouki & Mansour, 2023, p. 402-403). در واقع جایگزین سوم برای رویارویی مستقیم یا وابستگی بیش‌ازحد به کشورهای قوی‌تر است (Koga, 2018: 637). عنصر کلیدی در درک این راهبرد این است که دولت

1. Bandwagoning

2. Buck passing

3. Hedging

مصون‌ساز اساساً در تلاش برای کاهش تهدیدات در جهان آنارشیک است. این سیاست در وضعیت عدم اطمینان، هم فرصت‌هایی برای همکاری و هم رفع تهدیدات و درگیری‌ها ارائه می‌نماید (Anwar, 2023: 125). همکاری در چهارچوب این راهبرد به چند شکل بروز پیدا می‌کند.



شکل ۱: راهبرد مصون‌سازی بازنگر متوسط و کوچک‌تر (نگارندگان، ۱۴۰۳)

۳. بازتنظیم سیاست خارجی عربستان در مواجهه با چین و آمریکا

در چهارچوب راهبرد مصون‌سازی تنظیم سیاست خارجی عربستان سعودی به گونه‌ای صورت گرفته که در شکاف و رقابت قدرت‌های بزرگ آسیب کمتری متوجه این کشور شود. همکاری در سه بُعد «همکاری ضعیف»، «متوسط» و «قوی» در حوزه‌های مختلف بین چین و آمریکا نمایان شده که بر پایه توازن نیست.

۳-۱. آرایش جدید نظم و اتخاذ راهبرد مصون‌سازی عربستان سعودی

راهبرد مصون‌سازی در درون نظریه واقع‌گرایی تعریف می‌گردد و سه مؤلفه محیط آنارشیک و فقدان اقتدار مرکزی، تعیین کارکرد واحدها و توزیع توانمندی‌ها (والتز، ۱۳۹۴: ۱۵-۲۸) را می‌پذیرد. «توزیع توانمندی‌ها» ناشی از تأثیر و عملکرد سیستم بین‌المللی است، واحدها (دولت‌ها) اعم از بزرگ و کوچک تحت تأثیر سیستم بین‌المللی هستند و این ساختارهای سیستم هستند که رفتار دولت‌ها را شکل می‌دهند (Waltz, 1979, p. 73). در واقع با تغییر نظم و شکل‌گیری ساختارهای چندقطبی، ضمن اینکه

بازی قدرت‌های بزرگ ادامه دارد، آرایش بازیگران، به‌ویژه بازیگران نوظهور در حال تغییر است. کاهش نقش هژمونیک آمریکا و ظهور اقتصادی چین به‌عنوان بازیگر مؤثر در نظام بین‌الملل، ساختار نظام را دستخوش تحول کرد. در واقع با چنین تحول ساختاری، رفتار واحدها در حال تغییر است و آرایش‌های جدیدی شکل گرفته و یا در حال شکل‌گیری است.

نظم جهانی با کاهش نقش هژمونیک آمریکا در غرب آسیا موجب شد تا «تعمیق روابط چین و عربستان» بیشتر شود و آرایش جدیدی از واحدها شکل گیرد. این رفتار عربستان در چهارچوب مصون‌سازی بروز و ظهور یافته است. مطابق مصون‌سازی، در دهه اخیر پادشاهی عربستان سعودی به‌منظور گریز از عدم اطمینان بین‌المللی، تلاش‌های خود برای تنوع بخشیدن به شرکای بین‌المللی و ایجاد سیاست خارجی قوی و فعال ادامه داده است (Kouleas, 2023, p. 9-10).

از آنجایی که محیط امنیتی جدید با ویژگی پویایی و عدم اطمینان مشخص می‌شود، راهبرد مصون‌سازی مناسب است که عربستان را قادر می‌سازد گزینه‌های راهبردی مختلف را حفظ کند و توانایی مانور را بین دو بازیگر فراهم نماید (Salameh, 2024, p. 3). عربستان سعودی به دلیل اینکه در آینده با معضلات راهبردی متعددی در زمان کاهش نقش هژمونیک آمریکا در منطقه غرب آسیا مواجه است، این راهبرد را اتخاذ نمود؛ یعنی توانایی‌های نظامی محدود خود را افزایش می‌دهد و اتحاد سفت‌وسخت با ایالات متحده را همچنان پیش می‌برد و درعین حال روابط اقتصادی با چین را تقویت و زمینه‌هایی را برای تقویت روابط امنیتی - نظامی با آن فراهم می‌نماید. عربستان از یک‌سو اتحاد با آمریکا را برای ثبات دفاعی و منطقه‌ای خود حیاتی می‌داند، اما نگران آینده تعهدات امنیتی آمریکا با کشورهای غرب آسیا است. از سوی دیگر چین در دهه اخیر، شریک اول تجاری عربستان سعودی است که عربستان آن را برای رونق اقتصادی خود مهم می‌داند. در شرایط نظم جدید و تغییرات در حال وقوع، عربستان با افزایش توانمندی اقتصادی و نظامی خود با برقراری رابطه با چین در برابر خطرات رها شدن ایالات متحده از نظم امنیتی منطقه غرب آسیا و تهدیدات پیش‌روی خود محافظت می‌نماید.



شکل ۲: تنظیم آرایش نظم جدید و اتخاذ راهبرد مصون‌سازی عربستان (نگارندگان، ۱۴۰۳)

۲-۳. آمریکا به عنوان متحد محفوظ و همکار قوی در حوزه امنیتی-نظامی

همکاری عربستان با شرکت‌های نفتی آمریکایی به‌ویژه تشکیل شرکت نفتی عربی-آمریکایی (آرامکو) این کشور را به پایگاه اصلی انرژی دنیا تبدیل کرد؛ در مه ۱۹۵۰ عربستان میزبان پایگاه نیروی هوایی آمریکا بود و از آن پس به‌عنوان شریک اول امنیتی ایالات متحده در غرب آسیا مطرح گشت (Bronson, 2006, p. 163). در این راستا، روابط عربستان و ایالات متحده به‌عنوان رابطه‌ای مبتنی بر منافع مشترک و نه ارزش مشترک تحلیل می‌شود، زیرا آغاز این رابطه نشان‌دهنده مبادله امنیت برای عربستان سعودی در ازای «دسترسی برتر به دارایی‌های انرژی» برای ایالات متحده بود (Al-Tamimi, 2021, p. 10-11). یکی دیگر از جنبه‌های مهم این رابطه، توافق آمریکا و عربستان برای استفاده از ارز دلار آمریکا برای قراردادهای نفتی، از طریق کمیسیون مشترک همکاری اقتصادی ایالات متحده و عربستان سعودی است (Amadeo, 2022). اجرای راهبرد سرمایه‌گذاری خارجی دولت آمریکا در بازار بین‌المللی نفت، تأثیر اقتصادی آن را در غرب آسیا و اتحادیه‌های مهم، به‌ویژه با عربستان، به‌طور مؤثر تقویت کرد و دلار نفتی که به‌عنوان دلار آمریکا شناخته می‌شود، تنظیم‌کننده بازار نفت جهانی شد. دلار آمریکا به‌عنوان ارز ذخیره نفت، عامل مهم و ضروری در پویایی روابط ایالات متحده و عربستان سعودی بود (Al-Tamimi, 2021, p. 12).

به‌زعم عربستان سعودی، در حال حاضر هیچ جایگزینی برای ایالات متحده در غرب آسیا از نظر نظامی وجود ندارد. آمریکا دارای معاملات امنیتی و تسلیحاتی قوی با عربستان است. به‌عنوان مثال معاملات تسلیحاتی ۱۱۰ میلیارد دلاری دوره ترامپ و زمزمه برنامه هسته‌ای غیرنظامی عربستان سعودی به‌عنوان شرط عادی‌سازی روابط با اسرائیل از جمله پرونده‌های در حال اجرای بین آن‌ها است (Liptak, 2023).

باین‌حال، در دوره بوش و اوباما اختلاف و تفاوت در سیاست خارجی عربستان و آمریکا نمایان شد. حمله آمریکا به عراق، پاسخ آمریکا به قیام‌های عربی در سال ۲۰۱۱، جنگ سوریه، بازگشایی پرونده ۱۱ سپتامبر، ماجرای قتل جمال خاشقچی و مذاکرات با ایران (Baizidi & Mitorabi, 2024) منتهی به برجام، زمینه‌های اختلاف را گسترش داد. سیاست طرفین نسبت نحوه مدیریت بحران در منطقه غرب آسیا مانند ایران و عدم نیاز آمریکا به نفت به سمت تفاوت و رقابت بیشتر با یکدیگر پیش رفتند (Cengiz, 2020: 63)؛ اما این به معنای واگرایی امنیتی - نظامی بین دو طرف نیست.

در واقع پیوندهای امنیتی - نظامی قوی در گذشته نشان می‌دهد که روابط امنیتی عربستان و آمریکا همچنان ادامه خواهد داشت؛ چنانچه اخیراً، مسئله انتقال دانش هسته‌ای غیرنظامی در قبال عادی‌سازی روابط عربستان به اسرائیل مطرح گشته است؛ مذاکرات آمریکا و عربستان در زمینه هسته‌ای از سال ۲۰۱۲ آغاز شد، پیش‌تر نیز آن‌ها در می ۲۰۰۸ تفاهم‌نامه «اتم برای صلح» را به‌منظور تقویت اقدامات عربستان در مورد برنامه هسته‌ای غیرنظامی امضا نمودند. در ادامه توافقات همکاری امنیتی - نظامی دو طرف در ژوئن ۲۰۲۴، توافق‌نامه همکاری فضایی را امضا نمودند و مقامات آمریکایی اظهار کردند که کمک به موقعیت فضا و صنعت فناوری عربستان را بر اساس چشم‌انداز ۲۰۳۰ تقویت نمایند (U.S. Department of State, 2024).

در این حالت به دلیل هم‌سویی قوی قدرت متوسط (عربستان سعودی) با قدرت بزرگ (آمریکا)، اتحاد امنیتی به قوت خود باقی می‌ماند؛ اما به دلیل اختلافات رویکردی و سیاسی - امنیتی در حال وقوع، میل به شرکای نوظهور بیشتر می‌شود. عربستان سعودی از مزایای هم‌سویی امنیتی با ایالات متحده آمریکا بهره می‌برد که می‌توان از آن به‌عنوان «اتحاد محفوظ»^۱ و یا «اتحاد مصمم» نام برد؛ بنابراین در حوزه نظامی - امنیتی همکاری قوی و تاریخی بین عربستان و آمریکا است و عبور از آن در وضعیت فعلی بعید به نظر می‌رسد که مطابق نظریه مصون‌سازی باید حفظ گردد.

1. Reserved ally

بر مبنای راهبرد مصون‌سازی عربستان سعودی همکاری قوی در بخش نظامی از جمله معاهدات امنیتی، تسلیحاتی و پایگاه‌های دائمی را حفظ خواهد؛ چنانچه در اوت ۲۰۲۴، سفیر آمریکا در عربستان سعودی اعلام کرد که ایالات‌متحده در حال نهایی کردن توافق راهبردی با عربستان در حوزه‌های کلیدی از جمله تقویت مشارکت راهبردی و نظامی و عادی‌سازی روابط ریاض و تل‌آویو است (Asif, 2024).

در واقع، روابط اقتصادی کوتاه‌مدت با چین به معنی حذف اتحاد راهبردی بلندمدت با آمریکا نیست. ایالات‌متحده امضای پیمان دفاعی دوجانبه مهم با عربستان سعودی را پیش خواهد برد که تعهد امنیتی این کشور به پادشاهی را به میزان قابل توجهی تقویت خواهد کرد. انتظار می‌رود، تضمین‌های رسمی ایالات‌متحده برای دفاع از پادشاهی و اعطای دسترسی عربستان سعودی به سلاح‌های پیشرفته ایالات‌متحده همچنان در دستور کار آن‌ها قرار گیرد (Diyva, 2023: 3)؛ چراکه عربستان سعودی برای کمک‌های امنیتی و ژئوپلیتیکی به ایالات‌متحده متکی است (Al-Tamimi, 2021: 137). با وجود پابرجا بودن این همکاری امنیتی قوی، پس از کاهش قدرت آمریکا به‌عنوان هژمون نظام تک‌قطبی، آرایش بازیگران و نوع رابطه بازیگران تغییر پیدا کرد. در نظامی که به‌سوی چندقطبی شدن در حال حرکت است، برای عربستان سعودی فضایی ایجاد شده تا در مسیر تنظیم مجدد مناسباتش در نظام بین‌المللی قرار گیرد. عربستان سعودی پس از جنگ سرد شروع به تعمیق روابط دیپلماتیک چندگانه با انگلیس، روسیه، ژاپن و چین کرد. با کاهش نقش آمریکا در غرب آسیا و اتخاذ سیاست «چرخش به آسیا» در زمان اوباما، نقطه عطفی در تحول روابط عربستان با چین شکل گرفت. با کاهش تمایل آمریکا به ایفای نقش مستقیم و حضور نظامی در مناقشات غرب آسیا، ریاض تلاش کرده تا با تقویت اتحادهای منطقه‌ای و بین‌المللی، قدرت نظامی و اقتصادی خود را افزایش داده و نقش منطقه‌ای فعال‌تری برای عبور از این خلأ ایفا نماید.

۳-۳. همکاری ضعیف و متوسط عربستان با چین در سطح سیاسی-امنیتی

بر طبق مفروض راهبرد مصون‌سازی به دلیل ظهور قدرت چین و کاهش نسبی حضور آمریکا در نظم امنیتی غرب آسیا، قدرت متوسط (عربستان سعودی) بدون اینکه با قدرت بزرگ وارد مناقشه شود به‌عنوان متحدی ضعیف برای بازیگر در حال ظهور ظاهر می‌شود (Hamdi & Salman, 2020, p. 5-7). هدف این است تا در صورت اتخاذ راهبرد فوق از گرفتار شدن در رقابت قدرت‌های بزرگ اجتناب ورزد و با انتخاب‌های راهبردی تر

هم‌سویی با قدرت‌های بزرگ را به‌عنوان یک مزیت تعریف نماید. در این راستا، پس از خیزش‌های عربی، نقش بین‌المللی عربستان افزایش یافت و این کشور گسترش مناسبات خود را با آسیای شرقی به‌ویژه با چین در دستور کار قرار داد (محمد شریفی و حضرتی رازلیقی، ۱۴۰۳: ۱۲۳-۱۲۶).

در سطح سیاسی، پس از توافق برقراری روابط دیپلماتیک در ۲۱ جولای ۱۹۹۰ و توافق روابط راهبردی دوستانه در ژوئن ۲۰۰۸، دو طرف مشارکت راهبردی جامع را در ژانویه ۲۰۱۶ امضا کردند و دیدارهایی در سطوح بالا از جمله سفر شی‌جین‌پینگ به عربستان در سال ۲۰۱۶، سفر سلمان عبدالعزیز به چین در سال ۲۰۱۷ و سفر شی‌جین‌پینگ به عربستان در سال ۲۰۲۲ را تدارک دیدند (Araeshi, 2022, p. 2). در اجلاس دسامبر ۲۰۲۲ و اجلاس ۱ ژوئن ۲۰۲۴ مجمع چین-اعراب، چین و کشورهای خلیج فارس بیانیه‌هایی را اعلام کردند که حاوی حمایت سیاسی چین از اعراب به‌ویژه عربستان در مسائل منطقه‌ای بود. به‌عنوان مثال در بیانیه ۲۰۲۲ چین و عربستان و بیانیه چین و شورای همکاری خلیج فارس، حمایت طرف چینی از ابتکار عربستان سعودی در یمن، مخالفت با حمله غیرنظامیان به عربستان، همکاری با عربستان برای تضمین صلح‌آمیز بودن برنامه هسته‌ای ایران و ... مطرح گردید که نشان همراهی ضمنی پکن با عربستان و شورای همکاری خلیج فارس در مسائل منطقه‌ای دارد (Atlantic Council, 2022).

همچنین دو طرف در سال ۲۰۱۲ تفاهم‌نامه‌ای در حوزه همکاری در زمینه استفاده صلح‌آمیز انرژی هسته‌ای امضا نمودند. در ادامه در سال ۲۰۱۷ نیز روند همکاری‌های هسته‌ای طرفین مجدداً تقویت شد. یکی از این تفاهم‌نامه‌های مدون شده در چهارچوب سند چشم‌انداز ۲۰۳۰، به‌منظور جستجو و ارزیابی منابع اورانیوم و توریم با هدف توسعه راکتورهای هسته‌ای برای پروژه‌های نمک‌زدایی از آب دریا بود (Fulton, 2020, p.13).

در برخوانی‌های اخیر، عدم واکنش واشینگتن به حملات تأسیسات نفتی سعودی و مسئله نفت‌کش‌ها موجب شد اعتماد ریاض به تضمین امنیتش توسط آمریکا، خدشه‌دار شود و این بازیگر را به همکاری امنیتی با چین تشویق نمود (Scita & Gurol, 2020)؛ این به معنی تلاش برای پوشش ریسک در صورت کاهش نقش امنیتی آمریکا بود. مخالفت آمریکا با فروش موشک‌های بالستیک، خروج پیشرفته‌ترین سامانه دفاع موشکی و باتری‌های پاتریوت از عربستان سعودی و سیاست چرخش به آسیا، عربستان را به اتخاذ سیاست مصون‌سازی در جهت همکاری با پکن مصمم کرد (Bagheri, 2022).

همچنین، ارتش آزادی‌بخش خلق چین و نظامیان سعودی از اکتبر ۲۰۱۶ تمرینات مشترک ضد تروریستی را در استان سین‌کیانگ در غرب چین انجام داده‌اند؛ تمرین‌هایی که ریاض به‌طور سنتی فقط با ایالات‌متحده انجام می‌داد. دو کشور همچنین بر روی یک برنامه پنج‌ساله در زمینه همکاری‌های امنیتی از جمله مبارزه با تروریسم و رزمایش‌های نظامی مشترک توافق کردند. کشتی‌های نیروی دریایی چین نیز از بندر جده عربستان بازدید کردند. چین و عربستان سعودی همچنین در اواخر نوامبر ۲۰۱۹، آغاز یک رزمایش مشترک نیروهای ویژه دریایی با نام «شمشیر آبی ۲۰۱۹»^۱ را اعلام کردند که به مدت سه هفته در پایگاه دریایی ملک فیصل در دریای سرخ برگزار شد.

در فضای آرایش جدید (ظهور چین، کاهش نقش آمریکا در غرب آسیا، چرخش آمریکا به شرق) عربستان به دنبال بقا و تضمین ثبات خود است و قصد دارد برای حفظ تعادل بین ایالات‌متحده و چین و کاهش آسیب‌پذیری از شکاف آن‌ها مرز باریکی را طی کند. در این چهارچوب، چین به‌عنوان قدرتی در نظر گرفته نمی‌شود که در کوتاه‌مدت جایگزین آمریکا شود (Gresh, 2016, p. 162) بلکه انتخابی برای کنترل آسیب‌پذیری از کاهش نقش آمریکا در غرب آسیا است. طبق راهبرد مصون‌سازی قدرت کوچک‌تر با تعامل با یکی از قدرت‌های بزرگ‌تر تأمین منافع خود و دیگری را تقویت می‌کند (Lim & Cooper, 201, p. 706).

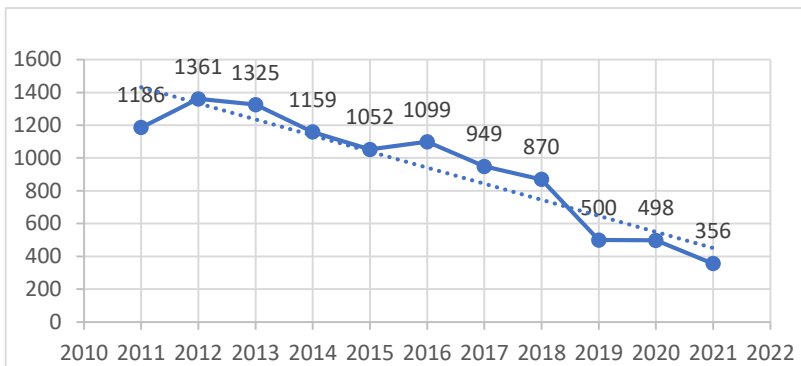
۳-۴. نقش عربستان در سبد انرژی چین و توسعه سطح همکاری متوسط

عربستان و روسیه دو منبع اصلی واردات نفت خام برای چین در سال ۲۰۲۲ بودند که هر دو سهم ۱۸ درصدی از کل واردات را به خود اختصاص دادند. چین بزرگ‌ترین شریک تجاری عربستان سعودی با چشم‌انداز مثبت سرمایه‌گذاری در افق کوتاه‌مدت به حساب می‌آید. عربستان سعودی شریک تجاری شماره یک چین در غرب آسیا و بزرگ‌ترین تأمین‌کننده جهانی نفت خام چین است؛ البته در سال ۲۰۲۳ به دلیل کاهش قیمت نفت روسیه، این کشور در صادرات به چین سبقت گرفته است (EIA, 2023, p. 12-13). اگرچه چین به دنبال تأمین انرژی است و مایل است منافع راهبردی خود را در چهارچوب طرح کمربند و جاده گسترش دهد؛ اما عربستان نیز به دنبال سیاست تنوع بخشیدن به روابط خود است (Al-Tamimi, 2021, p.137).

در سند چشم‌انداز ۲۰۳۰ نقش چین به‌عنوان همکار انرژی برجسته شد و مدیرعامل شرکت آرامکو روابط نفتی دو کشور را فراتر از خریدوفروش نفت و در سطح سرمایه‌گذاری و مشارکت در رشد و توسعه اقتصادی چین توصیف کرده است (Fulton, 202, p. 12).

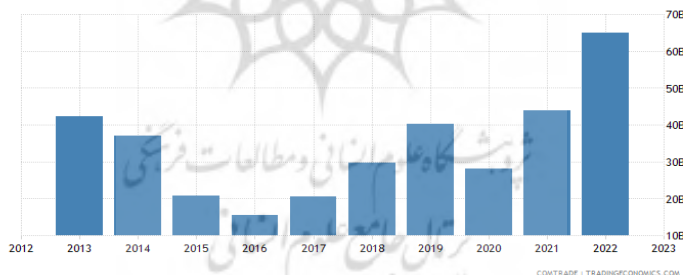
با توجه به اینکه اهمیت عربستان، به‌عنوان منبع انرژی برای ایالات‌متحده کاهش‌یافته و آشکار است که سعودی‌ها به‌نوبه خود با مدل چینی که متکی بر باز بودن اقتصادی و کنترل عرصه سیاست است؛ همدلی بیشتری نسبت به مدل لیبرال دموکراسی غرب نشان می‌دهند، چین یک شریک قابل اعتماد برای عربستان است و بازاری با پتانسیل عظیم دارد که می‌تواند برای عربستان جذاب باشد و امنیت صادرات انرژی آن را در زمان کاهش وابستگی آمریکا تأمین کند. رویکرد ریاض نسبت به چین مکمل روابط با آمریکا است و به دنبال جایگزین نمودن چین با آمریکا نیست (Guzansky, 20, p. 110).

از منظر تجاری، ایالات‌متحده، وابستگی زیادی به این منطقه ندارد و کاهش وابستگی این کشور به انرژی خارجی، این وضع را تشدید کرده است؛ در عوض چین، اروپا، هند و ژاپن نفت خام بسیار بیشتری از این منطقه دریافت می‌کنند (Lopez, 2019, p. 3)؛ بنابراین مشاهده می‌شود که با تحول ساختاری و کاهش حمایت آمریکا از عربستان، رفتار ریاض منطبق با آن تغییر پیدا کرد و الزامات ساختاری این کشور را به چین جهت پوشش ریسک‌های احتمالی نزدیک نمود. چین با توسعه روابط انرژی با چین و انعقاد قراردادهای انرژی در پی آن است تا ریسک خروج آمریکا از سبد انرژی خود را تعدیل کند و جایگاه خود را در رقابت چین آمریکا بازتنظیم نماید. دولت عربستان به‌عنوان قدیمی‌ترین و قدرتمندترین متحد حال حاضر ایالات‌متحده در غرب آسیا، همواره تحت تأثیر تغییرات در اولویت‌بندی‌های سیاست خارجی آمریکا بوده و نقش اصلی را در این اتحاد و چگونگی مدیریت نفت بر عهده داشته است؛ اکنون این نقش در حوزه نفتی دگرگون شده است.



نمودار ۱: روند کاهش صادرات نفت عربستان به ایالات متحده (EIA, 2023)

با تغییر رویکرد انرژی ایالات متحده در بخش نفت و گاز، اولویت‌بندی دستگاه سیاست خارجی آمریکا نیز دچار تغییراتی شده که مناسبات آمریکا و عربستان را دچار تحولات کرده است. با کاهش وابستگی آمریکا به نفت عربستان و منطقه غرب آسیا، حفظ جایگاه برتر در بازار نفت جهان اولویت عمده دولت عربستان شد و این کشور را برای عبور از خطر امنیت صادرات به سمت چین سوق داد سبب همکاری اقتصادی و انرژی بیش از گذشته شده است.



نمودار ۲: صادرات نفت عربستان به چین (Trading Economics, 2023)

مقایسه نمودارهای فوق نشان می‌دهد هم‌زمان با کاهش واردات انرژی آمریکا از عربستان، واردات چین از عربستان افزایش یافته است؛ یعنی کاهش نقش آمریکا در بازار انرژی عربستان منجر به چرخش این بازیگر به سمت چین در حوزه انرژی شده است. به صورت کامل‌تر، سیاست خارجی عربستان بر اساس دو موضوع عمده قابل بررسی است: ۱. تأمین امنیت بیرونی؛ ۲. تأمین امنیت انرژی. هر دو موضوع

به شدت تحت تأثیر سیاست انرژی آمریکا و نحوه اجرایی شدن آن می‌تواند تقویت یا تضعیف شوند. همکاری عربستان با آمریکا به سطح متوسط و ضعیف کاهش یافته است و در عوض همکاری با چین در سطح متوسط حفظ شده است و این احتمال وجود دارد که وارد سطح همکاری قوی شود.

۳-۵. پوشش ریسک آینده تضعیف دلار از طریق پترو یوآن

پیوندهای نفتی و دلاری بین آمریکا و عربستان با توافق سال ۱۹۷۴ بین دو کشور تقویت شد. در ژوئن ۱۹۷۴، هنری کیسینجر، وزیر امور خارجه وقت آمریکا و فهد بن عبدالعزیز آل سعود دو کمیسیون شامل «کمیسیون مشترک آمریکا و عربستان برای همکاری اقتصادی»^۱ و «کمیسیون امنیتی مشترک آمریکا و عربستان»^۲ را ایجاد کردند (Zieff, 2022, p. 13). بر اساس این قراردادها، دولت آمریکا متعهد شد که نوآوری‌ها و کمک‌های اقتصادی و نظامی را به عربستان سعودی ارائه کند و در ازای آن، ریاض موافقت کرد که تمام نفت خود را منحصراً به دلار آمریکا قیمت‌گذاری کند. کشورهای باقی‌مانده اوپک از الگوی دلار نفتی عربستان سعودی در سال ۱۹۷۵ پیروی کردند. اما در فضای آرایش جدید فعلی و ترس از آسیب‌پذیری احتمالی، عربستان در تلاش است برخی از معاملات نفتی خود را با یوآن انجام دهد.

در سال ۲۰۲۲ تنش بین ایالات متحده و عربستان سعودی بر سر مسائل مربوط به تولید نفت و تجارت نفت با دلار آمریکا، نگرانی‌ها را نسبت به آینده سیستم دلاری زنده کرد. در مارس ۲۰۲۲ روابط بین آمریکا و اعضای اوپک به قدری متشنج شد که رهبران عربستان و امارات از هماهنگی با رئیس‌جمهور آمریکا برای کاهش تولید و کنترل افزایش قیمت نفت خودداری کردند (Helm, 2022, p. 1). عربستان سعودی درخواست‌های آمریکا و متحدانش برای افزایش تولید نفت برای کاهش قیمت‌ها را رد کرد و درخواست‌های غرب برای پیوستن به کشورهای تحریم‌کننده روسیه را نیز نپذیرفت (Alterman, 2022, p. 2). همچنین درخواست آمریکا مبنی بر کاهش دو میلیون بشکه نفت در روز رد شد. حتی زمانی که بایدن از عربستان سعودی خواست تا تصمیم خود در مورد تولید نفت را یک ماه تا پس از انتخابات میان‌دوره‌ای آمریکا به تعویق بیندازد، دولت عربستان سعودی ضمن رد این درخواست اعلام کرد تصمیم خود را براساس پیش‌بینی‌ها و نیازهای اقتصادی‌اش اتخاذ خواهد کرد (Turak, 2022, p. 1).

1. US-Saudi Joint Commission for Economic Cooperation (JCEOR)

2. US-Saudi Arabian Joint Security Commission (JSCOR)

در پی این تحول، سناتور دموکرات «باب منندز»^۱ از کمیته روابط خارجی سنای آمریکا تقاضا کرد که فروش سلاح به عربستان سعودی متوقف شود. دموکرات‌ها حتی از ایالات‌متحده خواستند که ۵۰۰۰ سرباز باقی‌مانده آمریکایی را از بسیاری از پایگاه‌های خلیج فارس خارج کند (Kheel, 2022, p. 2). این عدم تمکین عربستان در معادلات نفتی از آمریکا زمینه‌ها را برای توافق «پترو یوآنی» میان ریاض-پکن فراهم کرد که نمود عینی آن در سفر «شی» به عربستان در دسامبر سال ۲۰۲۲ نمایان گردید.

در طول سفر «شی» به عربستان، طرفین سند «مشارکت راهبردی جامع» را امضا کردند که در آن عربستان سعودی و شورای همکاری خلیج فارس تعهد کردند که مقداری از مبادلات نفتی را با یوآن انجام دهند. «شی» در گفتگو با چند رهبر عرب اظهار کرد که: «تبادل نفت و گاز در بورس شانگهای با تسویه حساب رنمینبی^۲ مورد استفاده قرار خواهد گرفت». این تنش مداوم در روابط ایالات‌متحده و عربستان می‌تواند سیستم دلار نفتی و سیستم مالی جهانی موجود را تضعیف کند (Rasheed, 2023, p. 4). با ظهور چین به‌عنوان مصرف‌کننده اصلی فراورده‌های نفتی، بحث درباره استفاده از «پترو یوآن» در زمانی که کشورهای غربی به‌سرعت در حال تغییر وابستگی از نفت به منابع جایگزین انرژی تجدیدپذیر هستند، شدت یافته است (رحیمی و سازه‌مند، ۱۴۰۲: ۱۳۱). روند نظام مالی مبتنی بر دلار که یکی از پایه‌های آن، فروش نفت بر پایه دلار در عرصه جهانی است، تهدید شده و عربستان برای پوشش ریسک احتمالی وابستگی به دلار، معامله با یوآن را پیش کشیده است.

۳-۶. سرمایه‌گذاری به‌عنوان نماد همکاری متوسط در راهبرد مصون‌سازی

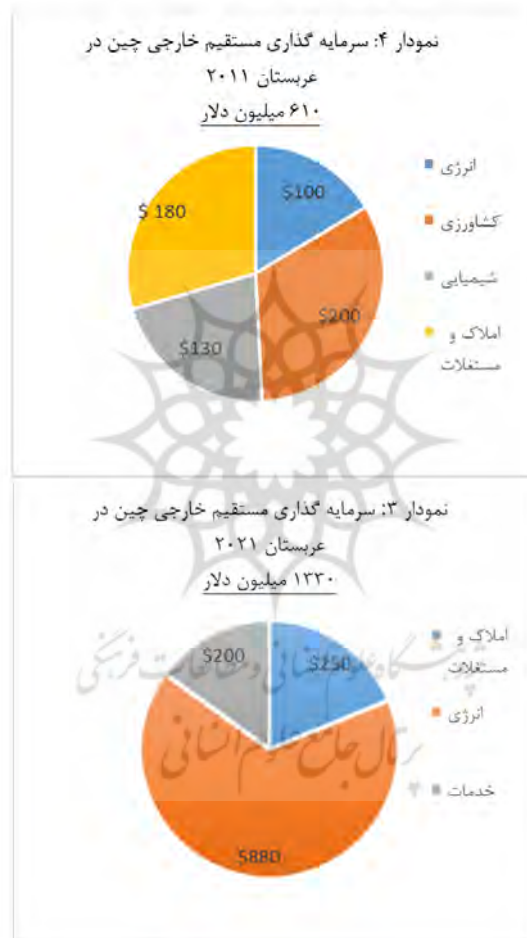
کمیته عالی مشترک به ریاست نخست‌وزیر چین و ولیعهد عربستان به‌طور منظم جلساتی را برگزار می‌کنند و اولین نشست آن در خلال سفر محمد بن سلمان ولیعهد عربستان برای شرکت در جلسه سران G20 در ۲۰۱۹، تشکیل شد. طی جلسه اول این کمیته، ۱۵ موافقت‌نامه و تفاهم‌نامه در زمینه‌های مختلف میان طرفین امضا شد (Fulton, p. 9). صندوق توسعه صنعتی و صندوق جاده ابریشم چین و بانک «اوربرایت»^۳ در روند تأسیس قرار گرفتند. در امتداد اقدامات فوق‌الذکر و برای فراهم کردن بستر

1. Bob Menendez

2. Renminbi

3. Everbright

مناسب جهت گسترش همکاری‌ها در بخش‌های مختلف اقتصادی، دولت عربستان مجموعه‌ای از اصلاحات اقتصادی را با هدف تسهیل در جذب سرمایه‌گذاری خارجی اعمال نمود. مجموعه این توافقات و اقدامات متعاقب آن منجر به افزایش میزان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی چین به‌ویژه در بخش انرژی عربستان شده که در نمودار ذیل رشد آن در سال ۲۰۲۱ در مقایسه با سال ۲۰۱۱ ارائه شده است.



(EIA, 2022)

شکل‌های فوق، میزان رشد سرمایه‌گذاری در بخش مختلف را در سال ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۱ نشان می‌دهد. در بازه زمانی مورد بحث، میزان سرمایه‌گذاری چین در عربستان

دو برابر شده و نوع سرمایه‌گذاری آن هم تغییر کرده است. این بازه زمانی متناسب با ایجاد ائتلاف‌ها و اتحادهای جدید با محور آمریکا است. پس از ۲۰۱۱ سیاست چرخش به آسیا توسط اوباما مطرح شد و آمریکا ائتلاف‌هایی همانند کواد و اوکاس را در منطقه هند-آرام توسعه داد. در هنگام اتخاذ چنین سیاستی از سوی آمریکا، چین در حال ظهور به سمت سرمایه‌گذاری بیشتر و توسعه روابط با عربستان گام برداشت و عربستان نیز که آرایش ائتلاف‌ها و اتحادهای جدید را لمس کرده بود، به سمت تعمیق روابط با چین به‌عنوان بازیگر در حال ظهور جدید در منطقه گام برداشت.

۴. کاهش ریسک قدرت منطقه‌ای ایران از سوی عربستان

راهبرد مصون‌سازی عربستان با چین و آمریکا بر روی سیاست‌های منطقه‌ای ایران تأثیر گذر است. عربستان با پرهیز از راهبرد دوگانه ژئوپلیتیک، منافع راهبردی خود را با پیگیری رابطه حسنه با چین و آمریکا پیش می‌برد تا بتواند آینده ثبات سیاسی و امنیتی خود را تضمین کند و ریسک آسیب‌های سیاست تقابل با ایران را کاهش دهد. برای ایران و عربستان همکاری با قدرت‌های بزرگ و تلاش برای ممانعت و سنگ‌اندازی در تعمیق روابط طرف مقابل با شریک راهبردی، گزینه مناسب و کارآمدی بوده است (سادات الوند، ۱۴۰۳: ۱۵۶-۱۵۷). تأمین منافع امنیت ملی عربستان در خلیج فارس مستلزم حمایت به‌ویژه در بحث صادرات انرژی از سوی دو قدرت بزرگ چین و آمریکا است. پیرو این سیاست، عربستان برای تعمیق روابط با چین و آمریکا کوشیده و عزم عقیم‌کردن هرگونه نزدیکی از سوی ایران به این دو قدرت بزرگ را دارد. هرچه از طریق راهبرد مصون‌سازی رابطه عربستان با دو قدرت بزرگ مذکور تعمیق یابد بر روی رابطه این دو بازیگر با ایران تأثیر منفی می‌گذارد. به‌عنوان مثال توسعه روابط چین و عربستان در بخش سرمایه‌گذاری بر روی سیاست سرمایه‌گذاری چین در ایران تأثیر می‌گذارد، همچنین سطح روابط قوی نظامی با آمریکا بر روی رابطه آمریکا با ایران (در قالب برجام و ...) نیز تأثیر منفی می‌گذارد.

برنامه منسجم عربستان در قالب رویکرد مصون‌سازی با دو قدرت بزرگ، قابلیت اقتصادی و نظامی آن را در منطقه افزایش می‌دهد و از رویارویی مستقیم با آن‌ها اجتناب می‌کند و از این طریق زنجیره تأمین اقتصادی و نظم امنیتی منطقه را مدیریت می‌کند. همچنین عربستان درصدد است تا از طریق گسترش رابطه با چین، رابطه با ایران را نیز مدیریت کند. از طریق تنوع سیاست انرژی و سرمایه‌گذاری جایگاه خود را در سیاست خارجی چین بهبود بخشیده و چالش‌های رابطه با ایران را از طریق چین

تعدیل می‌نماید. به‌عنوان مثال در مجمع همکاری چین-اعراب (به‌ویژه اجلاس ۲۰۲۲ و ۲۰۲۴) مسائل سیاسی-امنیتی مطرح شد و در بسیاری از مسائل منطقه‌ای بر حمایت سیاسی چین از عربستان تأکید شد (Lin, 2024). در عصر واگرایی شکل‌گرفته میان آمریکا و کشورهای خلیج فارس، عربستان در تلاش است تا حمایت سیاسی چین را به‌عنوان بخشی از ابتکارات امنیتی در منطقه غرب آسیا جذب نماید، این امر می‌تواند مجموعه امنیتی منطقه را تحت تأثیر منافع عربستان و چین قرار دهد و در کوتاه‌مدت و بلندمدت روندهای امنیتی را تحت تأثیر قرار دهد.

علاوه بر این، راهبرد مصون‌سازی عربستان در مواجهه چین و عربستان موجب برجسته شدن نقش چین در منطقه شده و این مسئله باعث واکنش آمریکا و تقویت ائتلاف‌های همانند I2U2 در قالب رویکرد هندی-ابراهیمی گشته است. در مقابل نقش برجسته چین، آمریکا با احاله مسئولیت به هند برای ورود آن به نظم امنیتی منطقه‌ای غرب آسیا تلاش کرده است، امری که بر روی نظم امنیتی منطقه اثر گذاشته است. در شرایط کنونی با توجه به اینکه سایر کشورهای عربی منطقه به‌ویژه عربستان بر روی نقش سیاسی-امنیتی چین حساب باز کرده‌اند، عدم توجه ایران به سطح همکاری اقتصادی، سیاسی و امنیتی عربستان و چین در آینده منطقه، سبب واگرایی در روابط ایران و چین شده و چین را وارد صف رقبای ایران می‌کند. علاوه بر این، اکنون و آینده ایران و عربستان سعی خواهند کرد تا جایی در بازار نفت و سرمایه‌گذاری چین به دست آورند (Salami Zavareh & Fallahi Barzoki, 2017, p. 709). در این راستا، عربستان به دنبال ربودن گوی سبقت و سرمایه‌گذاری از ایران است.

نتیجه‌گیری

عربستان سعودی در سیاست خارجی خود، راهبرد مصون‌سازی را اتخاذ کرده تا سیاست خارجی خود را با چین و آمریکا تنظیم نماید و از این طریق از مزایای روابط دو طرف بهره‌مند شود و با سازش بین مکانیسم‌های همکاری و تعارض با رعایت اصل حد وسط ریسک‌های احتمالی سیاست خارجی خود را پوشش دهد. به‌بیان دیگر، برای به حداقل رساندن خطرات و عدم قطعیت ناشی از سیاست تغییر موقعیت بازیگران در آرایش جدید نظم و آسیب‌های رقابت چین و آمریکا از راهبرد مصون‌سازی بهره گرفته است. استنباط مقاله این است که راهبرد مصون‌سازی عربستان سعودی در قبال آمریکا و چین به حداکثر رساندن بازدهی سیاسی و اقتصادی حاصل از همکاری با دو طرف و کاهش خطرات بلندمدت امنیت اقتصادی و سیاسی بدون گسستن روابط منسجم و

سودمند با این دو بازیگر و دیگر بازیگران جهانی و منطقه‌ای است. مصون‌سازی در کنار تنظیم روابط عربستان با چین و آمریکا، بر روی روابط با دیگر بازیگران نیز تأثیر می‌گذارد و در چهارچوب آن روابط با سایر بازیگران نیز تنظیم می‌گردد. عربستان به دنبال توسعه حداکثری روابط اقتصادی خارجی با چین و روابط امنیتی با آمریکا است و درصدد این است تا با وجود شمشیر ایالات‌متحده از تمام منافع اقتصادی چین و با وجود شمشیر چین از تمام منافع امنیتی آمریکا بهره‌مند شود. در واقع عربستان سعودی با اتخاذ چنین رویکردی آسیب‌های احتمالی شکاف قدرت‌های بزرگ در منطقه غرب آسیا را پوشش می‌دهد و در عصر گسست امنیتی و اقتصادی ثبات منافع ملی را تنظیم می‌کند.

ممکن است که سیاست خارجی عربستان نتواند در زمینه اتحاد امنیتی و همکاری‌های عمیق با چین همانند آمریکا موفقیت پیدا کند و بعید است ارتباط طولانی‌مدت و گسترده ریاض با ایالات‌متحده به‌وسیله چین جایگزین شود، حتی اگر همکاری اقتصادی با چین ادامه و تعمیق یابد. موقعیت عربستان سعودی بر اساس راهبرد مصون‌سازی مستلزم همکاری ضعیف، متوسط و قوی در حوزه‌های امنیتی، اقتصادی و سیاسی است، اکنون عربستان در بُعد سیاسی و امنیتی دارای همکاری ضعیف و متوسط با چین است و در بُعد اقتصادی در سطح همکاری متوسط پیش می‌رود. همکاری امنیتی - نظامی با آمریکا، قوی و در این سطح باقی خواهند ماند؛ اما در سطح اقتصادی (انرژی) همکاری از سطح قوی به سطح متوسط و ضعیف رسیده است. این شرایط به عربستان اجازه می‌دهد تا ضمن استفاده از امکانات اقتصادی (چین) از شراکت‌های امنیتی پایدار و حیاتی (آمریکا) استفاده کند.

عربستان برای جلوگیری از برتری سیاسی و امنیتی ایران در منطقه، نقش آمریکا را به‌عنوان تأمین‌کننده امنیت برای خود حفظ نموده و همکاری تسلیحاتی و امنیتی را با آمریکا گسترش داده است تا از این طریق نفوذ امنیتی - سیاسی ایران را در منطقه تعدیل نماید. عربستان، در کنار نقش آمریکا به نقش فعال چین در قالب تعامل اقتصادی، دیپلماسی فعال و نقش بیشتر در حل مناقشات منطقه‌ای توجه دارد و از این طریق بر روی توسعه روابط سیاسی، امنیتی و اقتصادی ایران با چین در منطقه تأثیر می‌گذارد.

References

- Al-Tamimi, N(2021). China and Saudi Arabia: from enmity to strategic hedging. In Routledge Handbook on China–Middle East Relations (pp. 137-154). Routledge.
- Alterman, Jon B(2022). What Did Saudi Arabia Just Do, Centre for Strategic and International Studies. Available at: <https://www.csis.org/analysis/what-did-saudi-arabia-just-do>, Guol, Julia & Scita.
- Amadeo, k(2022). What is the Petrodollar?, The Balance. Available at: <https://www.thebalancemoney.com/what-is-a-petrodollar-3306358#:~:text=In%201979%2C%20the%20United%20States%20and%20Saudi%20Arabia,These%20companies%20improve%20Saudi%20infrastructure%20through%20technology%20transfer,2022/06/04>.
- Anwar, D. F (2023). Indonesia's hedging plus policy in the face of China's rise and the US-China rivalry in the Indo-Pacific region. In Navigating International Order Transition in the Indo-Pacific (pp. 125-151). Routledge.
- Araeshi, F(2022). Chinese-Saudi ties important for development of Middle East. China Daily, Available at: <https://global.chinadaily.com.cn/a/202212/08/WS639115b8a31057c47eba335c.html>, 2022/12/08.
- Asif, Y, (2024). Saudi Arabia, US working on 'history making agreement:' US ambassador in Riyadh. Alarabiya News, Available at: <https://english.alarabiya.net/News/gulf/2024/08/26/saudi-arabia-us-working-on-history-making-agreement-us-ambassador-in-riyadh,2024/08/26>.
- Atlantic Council(2022). What Xi Jinping's Saudi Arabia visit means for the Middle East. Available at: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/what-xi-jinpings-saudi-arabia-visit-means-for-the-middle-east/>, 2022/12/9.
- Bagheri, A(2022). China-Saudi Arabia missile cooperation. Middle east political and economic institute, Available at: <https://mepei.com/china-saudi-arabia-missile-cooperation>.
- Baizidi, R., & Mirtorabi, S. (2024) The System of Sanctionism and the Political Economy of Sanctions in U.S. Domestic and Foreign Policy: An Analysis of the Effectiveness and Challenges of U.S. Sanctionism. Volume 16, Issue 2, Serial Number 62. Pp. Pages 29-62.
- Bronson, R(2006). Thicker than oil: America's uneasy partnership with Saudi Arabia. Oxford University Press.
- Cengiz, S(2020). Saudi foreign policy towards China in the Post-Arab uprisings era: a neo-classical realist approach. Asian Journal of Middle Eastern and Islamic Studies, 14(1), 51-67.
- Divya, A(2023). Will China Replace the US As Saudi Arabia's Main Ally?. The Diplomat, Available at: thediplomat.com/2024/06/will-china-replace-the-us-as-saudi-arabias-main-ally/, 2023/06/12.

- EIA(2023). China Country Analysis Brief. Available at: https://www.eia.gov/international/content/analysis/countries_long/China/pdf/china-2023.pdf.
- El-Dessouki, A., & Mansour, O. R(2023). Small states and strategic hedging: the United Arab Emirates' policy towards Iran. Review of Economics and Political Science, 8(5), 394-407.
- Fulton, J(۲۰۲۰a). China in the Persian Gulf: Hedging under the US umbrella. In Routledge Handbook of Persian Gulf Politics (pp. ۵۰۵-۴۹۲). Routledge.
- Fulton, J(2020b). China-Saudi Arabia Relations Through the '1+ 2+ 3' Cooperation Pattern. Asian Journal of Middle Eastern and Islamic Studies, 14(4), 516-527.
- Garlick, J., & Havlová, R(2020). China's "Belt and Road" economic diplomacy in the persian gulf: Strategic Hedging amidst Saudi-Iranian Regional Rivalry. Journal of Current Chinese Affairs, 49(1), 82-105.
- Ghalkhanbaz, K., Yazdani, E. and Ebrahimi, S. (2023). U.S.-China Strategic Competition and its Impact on US Indo-Pacific Policy: Strategic Lessons for the Islamic Republic of Iran. Foreign Relations, 15(3), 28-56. doi: 10.22034/fr.2024.428449.1468.
- Gindarsah, I(2016). Strategic hedging in Indonesia's defense diplomacy. Defense & Security Analysis, 32(4), 336-353.
- Goh, E(2005). Meeting the China challenge: The US in Southeast Asian regional security strategies.
- Gresh, A(2011). Oil Lubricates Trade and Mutual Influence; China and Saudi Arabia: Just Good Friends. Le Monde, 2011/01/10.
- Guzansky, Y., & Galia L(2020). Saudi Arabia-China relations: A brave friendship or useful leverage?. In Research Forum. Available at: https://www.researchgate.net/publication/346023952_Saudi_Arabia_China_Relations_A_Brave_Friendship_or_Useful_Leverage.
- Hamdi, S., & Salman, M(2020). The hedging strategy of small Arab gulf states. Asian Politics & Policy, 12(2), 127-152.
- Heidari, M. (2022). The Reasons for the Expansion of Foreign Relations between Saudi Arabia and China. Iranian Research letter of International Politics, 11(1), 117-142. doi: 10.22067/irlip.2022.21420.0
- Helmore, E(2022). Saudi Arabia and UAE Leaders 'Decline Calls with Biden' Amid Fears of Oil Price Hike. The Guardian, Available at: <https://www.theguardian.com/us-news/2022/mar/09/saudi-arabia-and-uae-leaders-decline-calls-with-biden-amid-fears-of-oil-price-spike,2022/03/09>.
- Jacopo(2020). China's Persian Gulf strategy: Keep Tehran and Riyadh content. Atlantic Council, Available at: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/chinas-persian-gulf-strategy-keep-tehran-and-riyadh-content.2022/10/06>.
- Jamshidi, M. and Yazdanshenas, Z. (2022). Economic diplomacy and China's strategy in regulating relations with Iran and Saudi Arabia. Strategic Studies of public policy, 12(44), 112-126. doi: 10.22034/sspp.2022.699883.

- Jones, D. M., & Jenne, N(2022). Hedging and grand strategy in Southeast Asian foreign policy. *International Relations of the Asia-Pacific*, 22(2), 205-235.
- Kheel, R(2022). Oil Dispute Prompts Call to Remove US from Saudi Arabia, UAE. *Military.com*, Available at: <https://www.military.com/daily-news/2022/10/06/oil-dispute-prompts-call-remove-us-troops-saudi-arabia-uae.html>, 2022/10/06.
- Koga, K(2018). The concept of “hedging” revisited: the case of Japan's foreign policy strategy in East Asia's power shift. *International Studies Review*, 20(4), 633-660.
- Kouleas, J. A(2023). Saudi Arabian Foreign Policy and Hedging: Playing its Cards Right.
- Lim, D. J., & Cooper, Z(2015). Reassessing hedging: The logic of alignment in East Asia. *Security Studies*, 24(4), 696-727.
- Lin, Q(2024). The Achievements and Influence of the 10th Ministerial Meeting of China-Arab States Cooperation Forum. Middle east political and economic institute, Available at: <https://mepei.com/the-achievements-and-influence-of-the-10th-ministerial-meeting-of-china-arab-states-cooperation-forum/>, 2024/07/14.
- Liptak, K(2023). Saudi Arabia Looks for Security Assurances from US as Condition for Normalizing Ties with Israel. *Reuters*, Available at: <https://www.cnn.com/2023/03/10/middleeast/saudi-israel-normalization-conditionsintl/index.html>.
- Lopez, C. Todd(2019). Esper: Operation Sentinel Prevents Escalation of Middle East Waterways Conflic. U.S. Department of Defense, Available at: <https://www.defense.gov/News/News-Stories/Article/Article/1915650/esper-operation-sentinel-prevents-escalation-of-middle-east-waterways-conflict/>, 2019/06/24.
- Mehmetcik, H(2015). If You Are Not Big Enough, Pick a Strategy: Bandwagoning, Balancing, Hedging. *International Association for Political Science Students*, Available at: <http://www.iapss.org/2015/04/29/if-you-are-not-big-enough-pick-a-strategbandwagoningbalancing-hedging>.
- Mohammad sharifi, M. and Hazrati Razlighi, M. A. (2024). International Order Transition; Saudi Arabia's Economic Strategy And Its Consequences On The Islamic Republic of Iran. *Foreign Relations*, 16(3), 119-146. doi: 10.22034/fr.2024.432518.1477.
- Rahimi, R. and Sazmand, B. (2024). Analysis of China's mediation in Iran-Saudi relations in 2023. *Foreign Relations*, 15(4), 125-148. doi: 10.22034/fr.2024.409983.1425.
- Sadat Alvand, M (2024). China's Policy towards Iran and Saudi Arabia: Continuity in Balance and Strategic Hedging, *Middle East Studies Quarterly*, Volume:31 Issue: 1.
- Salameh, M. T. B(2024). Kuwait's Hedging Strategy Toward Iran and Saudi Arabia. *Middle East Quarterly*.
- Salami Zavareh, M & Fallahi Barzoki, M(2018). China's Energy Security: I.R. Iran and Saudi Arabia's Role in China's Energy Diplomacy, *Iranian Economic Review*, Volume 22, Issue 3 – Serial, Number 3.

- Samaan, J. L(2022). Arab Gulf States in the Indo-Pacific: The limits of ambiguous hedging strategies. In *Indo-Pacific Strategies* (pp. 198-215). Routledge.
- Shambaugh D(2007). China and the US: To Hedge or Engage. YaleGlobal Online. 2007/04/11.
- Smith, N. R(2018). Strategic hedging by smaller powers: what can neoclassical realism add?. *Re-Appraising Neoclassical Realism*, London School of Economics, 29 November 2018.
- Suorsa, O(2017). Maintaining a small state's strategic space: Omnidirectional hedging. *International Studies Association Hong Kong*, 10, 183.
- Tessman, B., & Wolfe, W(2011). Great powers and strategic hedging: The case of Chinese energy security strategy. *International Studies Review*, 13(2), 214-240.
- Trading Economics(2023). China Imports from Saudi Arabia of Crude Oil. Available at: <https://tradingeconomics.com/china/imports/saudi-arabia/crude-oil-petroleum-bituminous-minerals>.
- Turak, N(2022). Biden Administration Asked Saudi Arabia to Postpone Opec Decision by a Month .Saudi Says, CNBC, Available at: <https://www.cnbc.com/2022/10/13/biden-admin-asked-saudi-arabia-to-postpone-opec-cut-by-a-month-saudis-say.html>, 2022/10/13.
- U.S. Department of State(2024). The United States and the Kingdom of Saudi Arabia Sign Framework Agreement for Space Cooperation. Available at: <https://www.state.gov/the-united-states-and-the-kingdom-of-saudi-arabia-sign-framework-agreement-for-space-cooperation/>, 2024/06/16.
- Waltz K(1979). *Theory of international politics*/Kenneth N. Waltz.- Michigan.
- Waltz, K. N. (2010). *Theory of international politics*. Waveland Press.
- Wilkins, T(2023). Middle power hedging in the era of security/economic disconnect: Australia, Japan, and the 'Special Strategic Partnership'. *International Relations of the Asia-Pacific*, 23(1), 93-127.
- Zieff, A(2022). The U.S. Shale Re The U.S. Shale Revolution, Fordham Research Commons. Available at: https://research.library.fordham.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1077&context=international_senior, 2020/05/21.



پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی